

Dodatek do uzasadnienia wyboru obszarów: Podsumowanie wyników ankiet

W związku z planowanym uruchomieniem projektu ZSK (*Wspieranie realizacji I etapu wdrażania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na poziomie administracji centralnej oraz instytucji nadających kwalifikacje i zapewniających jakość nadawania kwalifikacji*) Ministerstwo Rozwoju przy współpracy Ministerstwa Edukacji Narodowej i IBE przeprowadziło ankietę w Wojewódzkich Urzędach Pracy oraz Urzędach Marszałkowskich. Ankieta została także wypełniona przez przedstawicieli Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wskaźnik odpowiedzi na przesłane ankiety wyniósł 100%.

W ankiecie zadano pytania o chęć udziału w seminariach dotyczących Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, preferowany czas seminariów, liczbę chętnych uczestników, zakres tematyczny (przy podanej liście tematów do wyboru i możliwości zaproponowania własnych tematów). W części ankiety dotyczącej priorytetowych kwalifikacji w regionach zadano pytania¹:

- *Czy są Państwo zainteresowani włączeniem do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji takich kwalifikacji, które są priorytetowe dla regionu?* (100% odpowiedzi twierdzących);
- *Czy są Państwo zainteresowani tym, aby priorytetowe kwalifikacje zostały opisane przy wsparciu projektu pozakonkursowego prowadzonego przez Instytut Badań Edukacyjnych?* (100% odpowiedzi twierdzących);
- *Czy mogą Państwo wskazać priorytetowe kwalifikacje dla województwa?* (pytanie otwarte).

Regiony różniły się pod względem obszerności udzielonych odpowiedzi, np. woj. lubuskie podało 82 dające się wyróżnić przykłady, a woj. podlaskie tylko 1. Większość uzyskanych odpowiedzi nie odnosiła się do kwalifikacji, a raczej wskazywała na ogólne branże lub sektory, była nazwą konkretnych zawodów (np. istniejących już w szkolnictwie zawodowym) lub przykładem pewnych umiejętności np. komputerowych czy posługiwania się językiem obcym.

Ze względu na to, że była możliwość wpisania dowolnych treści i nie ograniczono liczby podawanych przykładów (w ankiecie nie wymuszono np. podania trzech najważniejszych), nie można porównywać pod względem liczbowym wysycenia „branż” czy „kwalifikacji” w poszczególnych regionach.

Kluczowe pytanie dotyczyło prognozowanego zapotrzebowania na kwalifikacje w regionach. Przeprowadzona analiza skupień metodologią q-sort z udziałem 7 ekspertów zaowocowała następującymi kategoriami kwalifikacji:

¹ Dodatkowo zadano dwa pytania otwarte dotyczące wdrażania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji: „Czy mają Państwo pytania dotyczące Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, na które chcieliby Państwo uzyskać odpowiedzi?” oraz „Czy mają Państwo inne uwagi lub propozycje dotyczące wspomagania wdrażania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji? Proszę je opisać”. Odpowiedzi uzyskane na te dwa pytania nie są przedmiotem analizy opisanej w poniższym aneksie, jednak zostały wykorzystane przy innych pracach i włączone w przygotowywane materiały.

1. Kwalifikacje w sektorze usługowym
2. Kwalifikacje dla przemysłu
3. Kwalifikacje dla budownictwa
4. Kwalifikacje w sektorze IT – w tym również kwalifikacje potrzebne w środowisku nasyconym informatycznie

Dodatkowe kategorie stanowiły:

1. Kwalifikacje obejmujące kompetencje społeczno-emocjonalne oraz językowe
2. Kwalifikacje dotyczące zarządzania i organizacji pracy (wyodrębnione jako uniwersalnie pożądane między różnymi sektorami)

Kwalifikacje w sektorze usługowym

Znaczącą grupę kwalifikacji stanowią te związane z ochroną zdrowia i opieką (osoby starsze, osoby niesamodzielne, osoby z ograniczeniami sprawności; rehabilitacja, fizjoterapia, dietetyka) oraz zapewnieniem komfortu i wysokiej jakości życia (rehabilitacja, fizjoterapia, dietetyka, doradztwo żywieniowe, instruktorzy fitness, wizaż, usługi kosmetyczne). Ponadto wyraźnie wyłoniły się kwalifikacje dotyczące handlu, sprzedaży i profesjonalnej obsługi klienta, obsługi księgowej, finansowej i administracyjnej.

Na podstawie wskazań wyłoniono cztery obszary priorytetowe:

- Kwalifikacje stanowiące odpowiedź na wyzwania starzejącej się ludności,
- Kwalifikacje związane z handlem, sprzedażą i obsługą klienta,
- Kwalifikacje powiązane z branżą finansów i bankowości,
- Kwalifikacje w sporcie i turystyce.

Kwalifikacje dla przemysłu

W tym obszarze wyłonił się szereg różnorodnych obszarów działalności i typów branż z zakresu przemysłu. Część przykładów była trudna do interpretacji i jednoznacznego zaklasyfikowania. Szczególnie wyróżniły się (ze względu na liczbę podawanych w ankietach przykładów) kwalifikacje związane z „zieloną” gospodarką. Wypełniający ankietę wskazali na to, iż w wielu różnych działach gospodarki rośnie zapotrzebowanie na pracowników, którzy są zaznajomieni z procesami związanymi z zieloną energią, gospodarką odpadami, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii itp.

Ponadto w kategorii „przemysł” dało się wyróżnić takie kwalifikacje, jak: spawacze (wskazywano na konkretne typy oraz na szkolenie niezbędne do nabycia tej kwalifikacji), kwalifikacje związane z obróbką drewna oraz kwalifikacje w przemyśle lotniczym.

Na podstawie wskazań wyłoniono jeden obszar priorytetowy: kwalifikacje związane z ochroną środowiska naturalnego.

Kwalifikacje w branży IT

W tej branży można było wyłonić kwalifikacje związane z przygotowaniem, obsługą i utrzymaniem dużych baz danych, przygotowaniem i utrzymaniem stron WWW, grafiką komputerową, oraz tworzeniem aplikacji mobilnych.

Kwalifikacje dla budownictwa

W tej branży ankietowani wskazywali na przykłady zawodów poszukiwanych na lokalnym rynku pracy. Przy czym były to zarówno wąskie specjalizacje w budownictwie (np. tynkarze, murarze, hydraulicy, instalatorzy, cieśle i stolarze budowlani), jak i kwalifikacje potwierdzające gotowość do podjęcia zatrudnienia w szeroko rozumianej branży budowlanej: kierownik budowy, technik budowlany, robotnik budowlany.

Osobną i specyficzną kategorię stanowiły kwalifikacje związane z obsługą specjalistycznych maszyn niezbędnych przy budowie dróg i innych pracach infrastrukturalnych (np. operator zagęszczarki i ubijaka wibracyjnego; operator przecinarki do nawierzchni dróg).

Szczególnie w odniesieniu do dwóch szerokich grup wskazań, tj. kwalifikacji w budownictwie oraz w przemyśle, w ankietach wskazywano konkretne kwalifikacje (także certyfikaty i zawody), uzyskiwane w systemach oświaty, rzemiosła, szkolnictwa wyższego lub kwalifikacje regulowane.

Pozostałe obszary priorytetowe

Następujące obszary o priorytetowym znaczeniu zostały wyłonione w oparciu o dodatkowe komentarze i uwagi zawarte w ankietach.

- Kwalifikacje skierowane do osób zagrożonych bezrobociem lub wykluczeniem społecznym (w tym do osób niepełnosprawnych). W ankietach pojawiały się pytania i komentarze związane m.in. z „możliwością opisu kwalifikacji z uwzględnieniem specyficznych grup, np. osoby długotrwale bezrobotne wykluczone społecznie (...), osoby objęte wsparciem w spółdzielniach socjalnych, (...) osoby niepełnosprawne (...)”; potencjalną rolą systemu kwalifikacji w aktywizacji osób bezrobotnych, ale także potrzebą zwiększenia nacisku na „angażowanie (edukacyjne i motywacyjne) osób zaliczanych do III profilu pomocy” określonych w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 w sprawie profilowania pomocy dla bezrobotnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 631) oraz ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149, z późn. zm.).
- Kwalifikacje wspierające funkcjonowanie ZSK. W ankietach wskazywano m.in. propozycje kwalifikacji takich jak „doradca walidacyjny”, pojawiły się również pytania o kompetencje osób obsługujących system w instytucjach certyfikujących i walidujących oraz sposób potwierdzania tych kompetencji.